

A BEFOGADÓ NEMZETI TÁMOGATÁS ÉS A GAZDASÁGFELKÉSZÍTÉS TERVEZÉSÉRŐL

Egy tudományos konferencia margójára

Medveczky Mihály¹

2002. december 11-én a HM Honvéd Vezérkar Logisztikai Csoportfőnökség és a HM Védelmi Hivatal közös szervezésében konferenciát tartottak a befogadó nemzeti támogatás tervezésének és végrehajtásának védelmi igazgatási feladatairól.

A Befogadó Nemzeti Támogatás (BNT)² alatt, mint az az MC 334/1-es NATO okmány³ meghatározása alapján ismert, egy *befogadó ország* által békeidőszakban, szükségállapotok, válság és konfliktus esetén a *befogadó ország* területén elhelyezkedő, ott működő, illetve azon átvonuló szövetséges erők és szervezetek számára nyújtott polgári és katonai segítséget kell érteni. Az ilyen segítségnyújtás alapját a *befogadó ország(ok)* és a *küldő ország(ok)* és/vagy a NATO illetékes szervei között megkötött megállapodások képezik.

A Magyar Köztársaság NATO taggá válása kezdetétől vállalta, hogy biztosítja egy esetleges – Magyarország területét érintő vagy azt igénybe vevő - szövetségesi művelet esetén a BNT feladatrendszerbe tartozó kötelezettségek teljesítését. Erre a tevékenységre természetesen nem lesz

¹ Medveczky Mihály, Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, szakmai főtanácsadó.

² Az angol Host Nation Support (HNS) fordítása, ami magyarban nem a legszerencsésebb áttétel, hiszen itt nem a nemzet, hanem az állam, az ország által nyújtott támogatásról van szó. Ezért is többen a BNT szereplőkre a **Befogadó állam** vagy **ország**, illetve **Küldő állam** vagy **ország** kifejezéseket használják: Az 1999. évi CXVII. törvény 2. §-ában lévő NATO-SOFA megállapodás hivatalos fordításában az I. Cikkely d) és e) pontjaiban „**Küldő állam**” és „**Fogadó állam**” meghatározás szerepel. **Jávor Endre** doktori (PhD) értekezésében következetesen **befogadó ország** (BO) és **küldő ország** (KO) elnevezést használ. A **Fogadó** vagy **Befogadó** szavak közti vita úgy tűnik eldőltnek látszik – a konferencián elhangzottak alapján – a **Befogadó** javára.

³ MC 334/1 A Fogadó Nemzeti Támogatás (HNS) tervezésének NATO alap- és irányelvei. NATO Katonai Bizottság, 2001.

azonnal képes valamely ország, erre fel kell készülni. **Először is meg kell ismerni a NATO állandóan fejlődő BNT rendszerének működését.** Információt kell szerezni a várhatóan jelentkező, idetartozó feladatokról. Meg kell tervezni a feladatok végrehajtásához szükséges teendőket. Számba kell venni az országban meglévő, illetőleg rendelkezésre álló anyagi, infrastrukturális, természeti, környezeti, humán, pénzügyi, jogi, információs stb. erőforrásokat. **El kell dönten, hogy ezekből – egy bizonyos adott helyzetben – melyeket és milyen mértékben tudnánk felajánlani a szövetséges erők és szervezetek rendelkezésére.** Ezeknek a felkészülési lépéseknek aztán számos egyéb járulékos nemzetközi jogi, diplomáciai, pénzügyi, szervezési, logisztikai, adminisztrációs stb. vonatkozásai adódnak, amelyek figyelembevétele a hazai rendszer kialakításánál rendkívül időigényes feladat. Talán ezzel magyarázható, hogy közel 4 évvel az **Észak-atlanti Szerződés Szervezetéhez** való csatlakozásunk után még mindig csak tudományos konferenciát tartunk a szükséges tennivalókról, még nem rendelkezünk jogszabályi és módszertani alapokkal a tervezési tevékenységhez, nincs összeállítva a szövetségeseknek átadható képesség-jegyzék és az ennek alapját képező központi adatbázis.

De vajon tényleg csak ezzel magyarázható a késedelem?

1998-ban, amikor még csak készültünk a NATO tagságra, lendülettel előkészítő munka folyt a BNT feladatok szövetségesi rendszerének megismerésére, az információs adatbázishoz szükséges számítógépes rendszer megtervezésére. 1999-ben már kísérletet tettünk a BNT hazai eljárási rendjét szabályozó kormányrendelet megszövegezésére és egyeztetésére. Úgy tűnt, jó úton halad a felkészülés, aztán ... Történt egy s más, a BNT ügye megtorpant, és azóta nem sokat haladt előre.

Jogosan merül fel: miért?

Sajnálattal meghalt **Dr. Gyuricza Béla vezérezredes**, aki akkor a Miniszterelnöki Hivatalban a védelmi stratégiai és biztonságpolitikai ügyekért felelős politikai államtitkár és a miniszterelnök nemzetbiztonsági főtanácsadója volt, emellett ő irányította a **Biztonság- és Védelempolitikai Koordinációs Államtitkárságot**. Ez az államtitkárság koordinálta a BNT előkészületeket, innen indult a jogi szabályozás kezdeményezése. A haláleset után az akkori politikai vezetés érthetetlen módon megszüntette a - sokak szerint a kormányzati hierarchia legmegfelelőbb helyén lévő – koordináló szervezetet, embertelen módon szétzavarta a szakértői stábot, aminek aztán egyéb kedvezőtlen következményeit a mai napig nem tudta kiheverni a védelmi igazgatás. Ami a BNT felkészülést illeti, az informatikai rendszertervezés a HM-ben elakadt (ennek per-

szé egyéb, az azóta is tartó stratégiai felülvizsgálattal összefüggő okai is lehetnek), a benyújtás előtt álló kormányrendelet tervezet egyeztetése – az előterjesztő hiányában – megállt. Az államtitkárság feladat- és hatáskörét, valamint szakembereit a kormány szétszította az érintett tárcák között, és a koordinátori szerep – ami az ilyen feladatok esetében **egyetlen kézben és a kormányhoz közvetlenül alárendelt szervezetnél lenne a legjobb helyen – most feladatonként más-más tárcánál van.** Az egyenlő jogállású minisztériumok között koordinálni, ugyanarról a szintről pedig nem a legjobb a megoldás, amit az államigazgatási gyakorlat lépten-nyomon be is bizonyít. ***A honvédelmi felkészítés és az országmozgósítás, illetve a rendkívüli állapot feladatainak koordinációja visszakerült a Honvédelmi Minisztériumba, a közrendvédelem, a szükségállapot, a katasztrófa-helyzetek feladatainak irányításáért és a NATO polgári veszélyhelyzeti tervezés koordinációjáért a belügyminiszter, a nemzetbiztonsági stratégia kidolgozásáért a külügyminiszter, a gazdaságmozgósítási feladatok koordinációjáért a gazdasági miniszter és mindezen feladatok finanszírozásáért a pénzügyminiszter lett felelős.***

De hova kerüljön a BNT? A jelentkező feladatok közül a katonai kapcsolattartást, a védelmi tervezést és a jelentős honvédségi szolgáltatás-igényt tekintve ez jórészt HM feladat. Ha a civil szférát és a gazdaságot érintő, a gazdaságfelkészítés és -mozgósítás rendszerében kielégítésre tervezhető nem kevés nem katonai jellegű igényt nézzük, ez gazdasági minisztériumi hatáskör (a közlekedési infrastruktúra felügyeletének idekerülésével még inkább). A NATO koordináció alapján a Belügyminisztérium, a nemzetközi reláció miatt a Külügyminisztérium illetékessége is szóba jön. Vagyis ez érinti valamennyi említett tárca feladatkörét, de annál többet is, hiszen a BNT kormányközi egyezmények, megállapodások megkötése miatt olyan kormányzati feladatokat is jelent, amelyeket egyik tárca sem tud egyedül felvállalni. Ezek után talán érthető, hogy a még eléggé homályosnak és hálátlannak tűnő BNT koordinátori szerepért egyik minisztérium sem jelentkezett önként. Eltelt három év, és ez a kérdés még nem dőlt el végérvényesen, bár egyetértés alakult ki, hogy e témakörben a HM az első az egyenlők között. ***Eljutottunk odáig, hogy ismét egyeztetésre kész a kormányrendelet tervezet, amely a december 11-ei BNT konferencia ajánlásait elfogadva, talán bekerül a Kormány első féléves üléstervébe.***

A gyakorlatban azért más a helyzet. Már az 1999. március 12-ei NATO csatlakozásunk előtt megismerhettük a BNT tevékenység fortélyait. Nagyon jó előiskola nyílt számunkra ebből a szempontból az 1990-es

évek elején, a délszláv válság időszakában, amikor mint Pfp⁴ tagország közvetlenül részt vettünk különböző NATO tagállamok katonai kontingensei, majd 1995. december 5. és 1997. június 30. között az IFOR, később az SFOR erők részét képező szövetséges csapatok hazai bázisokon történő feladat-végrehajtásának támogatásában. Ez utóbbi időszakban mintegy 330 ezer fős személyi állomány, 69 ezer db harc- és gépjármű, 1100 db vasúti szerelvény és 13 ezer db repülő jármű lépett be az országba. E hatalmas anyagi és élőerő ellátását jelentő támogatási feladatokat akkor a HM, a Magyar Honvédség, a HM Elektronikai Logisztikai és Vagyonkezelő Igazgatóság, illetve néhány érintett megyei védelmi bizottság közreműködésével minden különösebb kormányzati koordináció és erre a célra létrehozott minisztériumi szervezet nélkül kiválóan megoldotta. Jóllehet ebben nagy szerepe volt a jól megszervezett ún. Polgári-Katonai Együttműködésnek (CIMIC)⁵ is. (Ez utóbbi nem tévesztendő össze a BNT-vel, amelyben a nemzetközi megállapodás alapján nyújtott szolgáltatások biztosítása mögött - a CIMIC-től eltérően - kormányzati garancia van.)

Ezek végrehajtása nyomán, illetve a magyar szakértők részvételével azóta végrehajtott különböző NATO és Pfp műveletekben, gyakorlatokban, valamint a kérdéskörben folytatott hazai és külföldi szakmai konzultációkon rengeteg nemzetközi ismeretet és tapasztalatot szereztünk. Ezek tanulsága szerint a szövetségeseknél nem egyöntetű a BNT alkalmazás történelmileg kialakult gyakorlata. Hiányzik a „katonás” kötelező metódika. Ez is a fentebb vázolt késedelem irányába hatott. Az egységes szabályozást az 1992-1994-es években fogadták csak el a NATO-ban, és azóta – a jelentkező gyakorlati tapasztalatok alapján – évenként több alkalommal is módosítanak. *A legfrissebb szabályozási dokumentum az MC 334/1-re épülő, 2001-ben megjelent AJP-4.5 dokumentum, a Szövetséges Összhaderőnemi BNT doktrína és eljárási módszerek c. kiadvány,* amely már magyar nyelven is olvasható, és – remélhetőleg hamarosan – szükségszerűen a magyar jogrend részévé is válik.

Ez az eltelt időszak viszont hasznos volt a tudományos munka szempontjából. A BNT kérdéskörét érintően számos cikk jelent meg, több PhD doktori értekezés született.⁶ A tudományos konferencia is bizonyította, hogy nem vagyunk ismeretek hiányában. Mégis úgy tűnik, mintha a

⁴ Partnership for Peace (Partnerség a Békéért).

⁵ Civil/Military Co-operation.

⁶ lásd irodalom 2-4. sz. tételek.

kérdést nem a megfelelő szinten és kellő komolysággal kezelnék a résztvevők, mintha hiányozna a hazai rendszer megalkotásához szükséges közös akarat.

A konferencia egyik házigazdájaként, a **HM Védelmi Hivatal** főigazgatója, **Dr. Patyi Sándor dandártábornok** vitaindító előadásában szólt a BNT kiépítéséről mint a NATO tagság minimális követelményei egyikéről, tájékoztatást adott a vonatkozó követelményrendszeréről, a hazai BNT előzményekről, majd a tárgyban készülő kormányrendelet fő megállapításairól. A tervezet szerint a **BNT irányító szerve a Kormány**. A kormányzati döntéseket, a nemzetközi megállapodásokat egy, a honvédelmi miniszter által kijelölt személy által vezetett tárcaközi tervező bizottság készítené elő, amely összehangolná továbbá a hazai szabályozást, koordinálná a központi adatbázis és a képességekatalógus kidolgozását, irányítaná a hazai feladatok végrehajtását. A kapcsolatos nemzeti álláspont ismertetésénél kifejtette azt a korábbi, erősen vitatható nézetét, hogy a BNT a nemzetgazdaság felkészítésének része. Hiszen – úgymond –, leegyszerűsítve, itt is nemzetgazdasági erőforrások számbavételéről és bizonyos rendkívüli helyzetekben történő rendelkezésre bocsátásának tervezéséről van szó.

A konferencia másik előadója, **Takács Béla főosztályvezető – Gazdasági és Közlekedési Minisztérium (GKM)** – szavaiból viszont az tűnt ki, hogy a gazdaságfelkészítés és –mozgósítás új koncepciója mindössze úgy számol a BNT keretében nyújtandó támogatás tervezésével, mint egy újabb követelménytámasztó igényeivel. A GKM szerepet vállal a központi adatbázis és a nemzeti képességjegyzék nem katonai részének összeállításában, de a BNT egész katonai, logisztikai, jogi, pénzügyi, diplomáciai intézkedés komplexumával nem képes foglalkozni. Megismerve a BNT keretében felmerülő feladatok sokrétűségét – gondoljunk csak a légtérhasználat 1999. évi, vagy napjainkban a taszári kiképzőbázis létrehozásának engedélyezésére -, bizonyosan megállapítható, hogy a feladatrendszer összessége ahogy nem tisztán katonai logisztika, úgy nemcsak polgári erőforrás-tervezés kérdése, következésképpen a BNT nem lehet a nemzetgazdaság felkészítésének része. A két feladatrendszer sok közös elemet tartalmaz ugyan, de nincs közöttük ilyen szoros, egymást mindenben feltételező és főleg ilyen értelmű hierarchikus összefüggés. Az mondható, hogy a nemzetgazdaságtól igényelt BNT erőforrások biztosításának tervezése a gazdaságfelkészítés és –mozgósítás rendszerében fog megvalósulni.

A gazdaságmozgósítás új koncepciója – amelynek egyik kiváltó oka éppen a szövetségi tagsággá válással megváltozott nemzetközi környezetünk volt – már figyelembe veszi a NATO csatlakozás hozta változásokat, az új kötelezettségekkel járó feladatokat és az integrációban rejlő lehetőségeket. A gazdaságmozgósítás eddig ismert alapfeladatai között megjelenik a szövetségi kötelezettség alapján kollektív védelmi feladatot végrehajtó szövetséges fegyveres erők ellátásához szükséges vagyoni szolgáltatások biztosítása. Ez a **Washingtoni Szerződés 5. cikkelye**⁷ szerinti, ún. háborús feladatok végrehajtásakor jelentkezhet. Ugyanakkor a gazdaságfelkészítés, amely – az új koncepció szerint – már nemcsak a minősített időszakok, az alkotmány szerinti rendkívüli állapot, a szükségállapot és a veszélyhelyzet feladatai végrehajtására hivatott az anyagi erőforrásokat biztosítani, hanem ezen időszakok kihirdetését nem indokló ún. válsághelyzetekre is, vagyis a nem 5. cikkely szerinti műveletek esetében nyújtott BNT feladatok anyagi biztosítását is tervezhetővé teszi. A követelménytámasztó szervek között a szövetséges igények vonatkozásában a Kormány fog szerepelni, mint – a honvédelmi törvény szerint a BNT tekintetében – igénybevételi hatóságként nevezett szerv⁸. A gazdaságfelkészítési tervezésben új igénykielégítési formaként, exportként jelentkezik a BNT keretében nyújtott visszerhes⁹ támogatás. A magyar kontingens részére a befogadó országban nyújtott BNT támogatás nálunk importként jelentkezik.

A BNT tervezéséhez is fontos a gazdasági erőforrások ismerete, a gazdaságmozgósítási célú adatgyűjtés eredményeinek rendelkezésre bocsátása. Ehhez szükség lesz a GKM-nél előkészületben lévő korábbi PM rendeletnek a gazdaságfelkészítés és –mozgósítás feladatai végrehajtásának szabályozásáról szóló és államigazgatási egyeztetésen lévő kormányrendelet megjelenése utáni kiadására.

⁷ A Washingtoni Szerződés 5. cikkelye kimondja: „A szövetség bármely tagjával szembeni nyílt fegyveres támadás, agresszió a szövetség egésze ellen irányuló támadásnak minősül, és azzal szemben a szövetség együttes fellépését jelenti.”

⁸ A honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény 194. § (2) bekezdés c) pont szerint a Kormány a szövetséges fegyveres erőkkel történő hazai együttműködés esetében ellátásuk céljából elrendeli a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettséget.

⁹ Nem minden támogatásért kapunk ugyanis ellenszolgáltatást, hiszen a katonák hazai ellátásával megegyező szolgáltatásért nem jár pénz a szövetséges erőktől.

Az erőforrások tervezése terén már észlelhető bizonyos azonosság, párhuzam a BNT és a gazdaságfelkészítés és –mozgósítás tervezési metodikái között. Mind a két módszertanban vagyoni szolgáltatások minősített időszaki biztosítását tervezik a szakértők. A BNT-ben az 5. cikkely szerinti feladatok esetére előkészített hadművelati tervek igénykielégítési tervezése sok szempontból megegyezhetne az MH rendkívüli állapoti igényeinek teljesítése tervezésével, amelyet a jelenleg még érvényben lévő **gazdaságfelkészítési tervezési módszertani útmutató**¹⁰ ír le. Az AJP-4.5 azonban nem ciklikus békeidőszaki tervezési folyamatot ír le, mint a gazdaságfelkészítési módszertani útmutató, hanem a konkrét **BNT feladat, a hadművelet, válságkezelési vagy az egyéb művelet**¹¹ terve alapján felmerülő BNT igény ismeretében megteendő lépéseket tartalmazza. A nem 5. cikkely szerinti műveletek tervezése már más logikát kívánna, azoknál nincsenek előkészített tervek, nem ismert előre az alkalmazás rendje, az igények specifikációja és volumene. Ezek inkább egy szükségállapoti, vagy veszélyhelyzeti szituáció erőforrás-biztosításához hasonlíthatók inkább, amikor különböző feltételezett helyzetekhez készített ún. típustervekhez rendelhetjük hozzá az igénybejelentést, és azok alapján készíthetünk igénykielégítési terveket. **Ezen feladatok váratlansági tényezője**¹² közelít a nullához, és sokkal rugalmasabb (ad-hoc) végrehajtási tevékenységet igényel. Egy ilyen feladatra való erőforrás-biztosítás hosszabb távú, illetve általános, előzetes tervezése csak egy feltételezett, átlagos szituációban nyújtott támogatás anyagi szolgáltatás igényeinek – becslés útján történő – meghatározásával képzelhető el. A hazai tervezési metodika ezt a módszert még csak elméletben tűzte ki célul.

¹⁰ A nemzetgazdaság védelmi felkészítése tervezéséről és a védelmi célú tartalékolási tevékenység szabályozásáról szóló 1041/1994. (V. 31.) kormányhatározat 1. sz. mellékletében jóváhagyott, Módszertani útmutató a nemzetgazdaság védelmi felkészítése tervezéséhez.

¹¹ A műveletek kifejezés alatt a gyakorlatokat és más, a haderők felvonultását is tartalmazó kiképzési tevékenységet is kell érteni.

¹² Ha a váratlansági tényező nulla, az azt jelenti, hogy a háború teljesen váratlan, akkor az ehhez tartozó gazdaságmozgósítási idő lehetősége is nulla. Ez a gazdaságmozgósítás vonatkozásában azt jelenti, hogy azt a háború kitörésével egyidőben kell foganatosítani. A váratlansági tényező lehet 1 (várható volt a háború kitörése), ilyenkor már a háború kitörését megelőzően olyan időpontban rendelkezésre álltak információk, hogy az eltelt intervallum elégséges lehetett a gazdaságmozgósítási felkészülés teljes megvalósításához.[9]

Az AJP-4.5 szerinti legfrissebb szövetségi módszertan szerint a BNT tervezés a NATO haderő- és hadműveleti tervezési folyamaton belüli logisztikai funkció szerves részét képezi, ugyanakkor egyaránt vonatkozik az **5. cikkely** hatálya alá tartozó és az alá nem tartozó műveleti tervekre. Vonatkozik továbbá a módszertan a gyakorlatok és a szükségállapotok, a válságkezelés és a konfliktus esetén történő felvonultatások támogatása érdekében létrehozásra kerülő **BNT Megállapodások (HNSA)** előkészítésére is. A haderő-tervezési folyamat – a **Váratlan Események Hadműveleti Terveinek (COP)** a NATO **Új Stratégiai Koncepciója** utáni megjelenésével – jellegében nagy részben általánossá, keretjellegűvé vált. Így a várhatóan sokféle BNT feladatra egyetlen, minden helyzetre alkalmazható, 5 szakaszos metodikát javasol a NATO, amelynek vannak általános, keret-jellegű (később pontosítandó) lépései, és vannak a közepes és a kisebb műveleteknél, gyakorlatoknál elhagyható vagy egy másik lépéssel egyidejűleg végrehajtható elemei is. *Ugyanakkor megkívánja az alábbi alapvető feltételek megvalósítását, illetve dokumentumok létrehozását:*

- a) A BNT Megállapodás (HNSA) kidolgozásában érdekelt összes résztvevőt magában foglaló irányítási szerkezet kialakítását;
- b) BNT Szükségleti jegyzék(ek) (SOR) összeállítását;
- c) Hosszú távú Egyetértési Nyilatkozat (MOU), a Hadászati Parancsnokság(ok) és a befogadó ország között, a BNT biztosításának fogadó országbeli alapelveit tartalmazó dokumentumot, amelyhez a lehetséges küldő országok adott esetben csatlakozhatnak. Ez kisebb műveleteknél elhagyható, helyette csupán a létező szabványokat (STANAG-eket) kell alkalmazni;
- d) Technikai Megállapodás(ok) (TA) létrehozását a már jóváhagyott BNT biztosításának fogadó országbeli koncepciójáról, valamint a BNT Megállapodás (HNSA) végrehajtására vonatkozó általános eljárási módszerekről és feltételekről;
- e) Összhaderőnemi Végrehajtási Megállapodás (JIA) megkötését, amely a biztosítandó teljes BNT (beleértve a költségeket is), valamint a befogadó országbeli helyszínekre vonatkozó végrehajtási eljárások részletes dokumentuma.

A tervezési szakaszokat, illetve a BNT tervezés tömörített folyamatát – a konferencia egyedüli külföldi előadója, **Steve Palmer** a NATO Dél-európai Főparancsnokság haditengerész alezredesének a BNT szabályzatairól, dokumentumairól és szabványosított tervezési módszertanáról

ról szóló prezentációja alapján – az **1. és a 2. ábrán** mutatom be. A legátfogóbb tervezési feladatnál, a váratlan események BNT tervezésénél a figyelmet az első három szakaszra összpontosítják. A 4-5. tervezési lépés kidolgozására csak akkor kerül sor, ha már döntés született a művelet aktivizálására. A kisebb műveletek, gyakorlatok tervezésénél a 2-3. szakaszok elhagyhatók, egyszerűsítő összevonások, párhuzamos végrehajtások és/vagy lépéscserék hajthatók végre.

Összegezve: Amennyiben a Szövetség Váratlan események hadműveleti (készenléti) terve tartalmaz Magyarországra vonatkozó BNT feladatokat, akkor azok ismeretében az igények biztosítását a NATO metodika 1-3. szakasza szerint kell tervezni, de a lépések produktumai csak előzetes tervezetek lesznek, és a páncélszekrények fiókjaiban maradnak a műveleti terv jóváhagyásáig. Ez az 5. cikkely szerinti művelet vagy más szóval a „**háborús feladat**” esete.

A nem 5. cikkely szerinti műveletek, a nem háborús feladatok esetén viszont nem ismertek a konkrét igények, követelmények, ezekre a feladatokra való BNT felkészüléshez csak egy, a már megtörtént különböző válságkezelő műveletek, vagy végrehajtott BNT tevékenységet modellező gyakorlatok alapján feltételezett mozzanathoz tervezett, megbecsült igényadatokból lehet kiindulni. Ez a szituáció elméletben megfelel a különböző katasztrófák elhárítására készülő títustervekhez számított igénykielégítés tervezéséhez. Amíg feltételezett mozzanatok tervezéséről van szó, még mindig csak dokumentum-tervezeteket lehet előkészíteni. Ha döntés születik valamely nem 5. cikkely szerinti művelet végrehajtására, és annak BNT vonatkozása van, akkor a tervezési folyamat – vagy az előkészített meglévő tervezetek aktualizálása útján vagy a művelet tervezésével azonos időben vagy azt követően, ad-hoc módon, de – a NATO metodikában leírt folyamat szerint megy végbe. Ekkor már, természetesen, valamennyi tervezési fázis dokumentuma jóváhagyásra és aláírásra kerül.

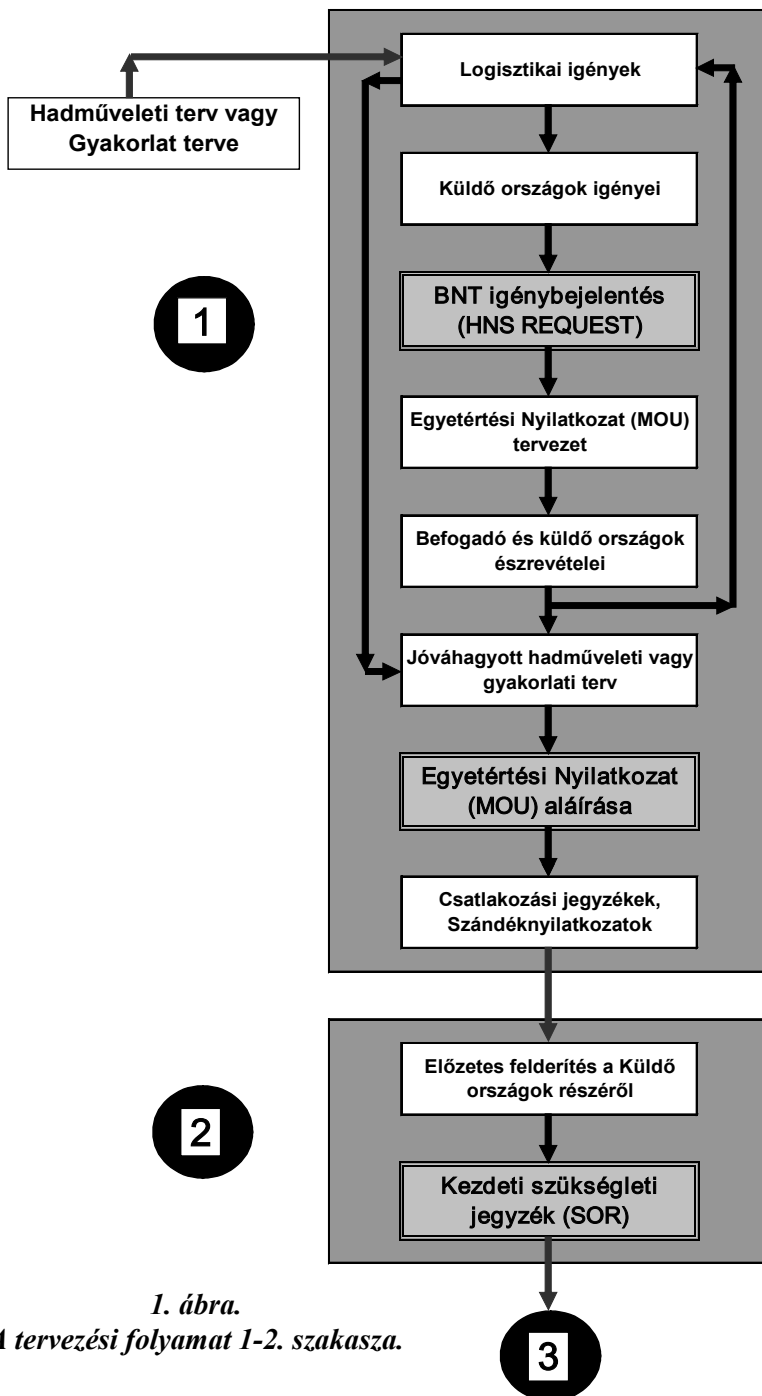
Mi van akkor, ha szerepel BNT feladat a Szövetség hadműveleti tervében, de nem ismeretes az igények konkrét részletezése? Eddig erre hivatkoztunk a NATO felé a felzárkózási késedelmünk magyarázatánál -, nos ebben az esetben is szóba jöhet az előbb vázolt feltételezett szituációra való tervezés, hiszen egy ilyen tervben a konkrét adatok megérkezésekor csak a megfelelő paramétereket kell pontosítani. Végül is a NATO csak a mi meglévő lehetőségeinkből kiindulva tud tervezni, tehát a szövetségi tervezők is arra várnak, hogy megadjuk az ország BNT képesség katalógusát.

A két tervezési folyamat lépéseit vizsgálva, látható, hogy a BNT tervezés egy feltételezett szituációra nagyjából megfelel a gazdaságfelkészítés minősített időszaki tervezésének. A konkrét igények ismeretében való véglegesítés, illetve a nem háborús műveletek ad-hoc tervezése nagyszámú egyéb szakterület felelősségét, hatáskörét illeti, mint például a nemzetközi jogi, pénzügyi, diplomáciai stb. kérdések kormány szintű egyeztetése. Ez is azt támasztja alá, hogy a BNT tervezését nem lehet kizárólag a gazdaságfelkészítés rendszerében elintézni.

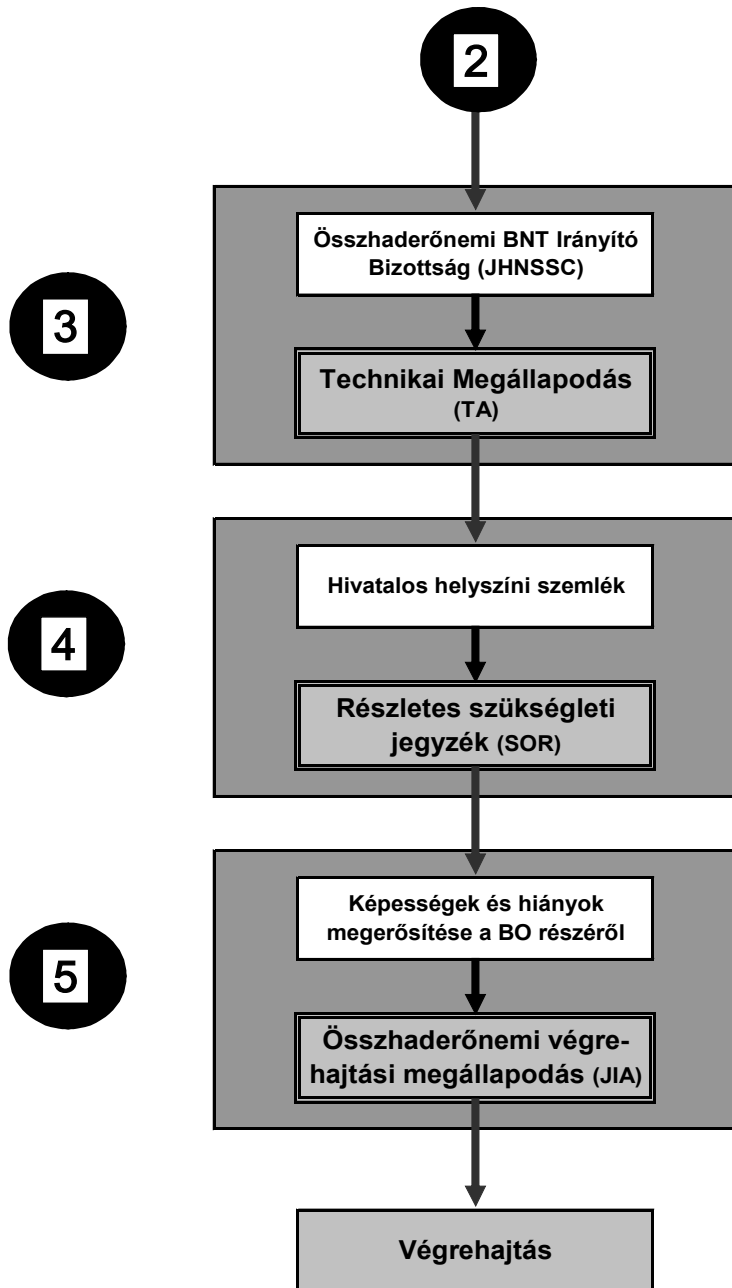
Visszatérve a konferencia többi előadóira, említésre méltónak tartom – a felvetett témához kapcsolódóan – még a következőket. **Barabás Sándor ezredes, a Honvéd Vezérkar osztályvezetője** hangsúlyozta, hogy a HM Védelmi Felülvizsgálat Irányító Bizottsága az általa megfogalmazott fő feladatok között kiemelt helyen szerepelteti a BNT-t. Véleménye szerint mindkét alapvető változat esetén (ha a műveleti terület a fogadó ország területén vagy ha azon kívül van) a BNT egyértelműen kormányzati feladat, és ezért kormányzati szabályozást igényel. Kiemelt jelentőségű követelménynek tartotta a BNT vezetési-irányítási és kommunikációs rendszerének kialakítását, a kormányzati szintű legfelső szervtől kezdve, horizontálisan és vertikálisan az ágazati (alrendszeri) szervezetekig, amelyben a résztvevőknek szorosan együtt kell működniük egymással, és az arra hivatottaknak a NATO illetékes parancsnokságával, illetve a küldő országok megfelelő szerveivel.

Dr. Jároscsák Miklós ezredes, a Gazdasági Tervező Hivatal főigazgató-helyettese – aki előadásában a BNT két alapidokumentuma, a központi adatbázis és a képességekatalógus összeállításának feladatairól beszélt – a kidolgozó munkacsoport létrehozását, a jogszabályi alapok elfogadását, ezzel a feladatelosztás rögzítését tekinti a megvalósítás legfontosabb lépéseinek.

Frigyer László mk. dandártábornok, logisztikai csoportfőnök bemutatójából a témához tartozik, hogy az 5. cikkely szerinti feladat esetében, feltételezve egy becsült mennyiségű szárazföldi technika, repülő eszköz, valamint személyi állomány fogadását, a BNT keretében nyújtott támogatás igényelni fog gazdaságmozgósítást, egy nem 5. cikkely szerinti feladatnál – amikor az igény a feladat függvényében változik, de mindenképp az előbbinél kisebbre tervezhető – nem lesz szükség a gazdaság mozgósítására. **A BNT szükségletek elemzésénél megállapította, hogy a támogatás egy részének kielégítése tisztán katonai, más része tisztán polgári erőforrást és közreműködést igényel, míg a szükségletek egy harmadik részénél katonai-polgári közös szerepvállalásra lesz szükség.**

*1. ábra.
A tervezési folyamat 1-2. szakasza.*

2. ábra. A tervezési folyamat 3-5. szakasza.

Felhasznált irodalom:

1. Az Észak-atlanti Szerződés tagállamai közötti, fegyveres erők jogállásáról szóló Megállapodáshoz történő csatlakozásról, a Megállapodás kihirdetéséről, valamint a Megállapodáshoz kapcsolódó egyes jogszabályok módosításáról szóló 1999. évi CXVII. törvény, Complex CD-Jogtár, Hatályos 2002. szeptember 30.
2. **Jávor Endre:** „A befogadó ország logisztikai támogató tevékenysége többnemzetiségű békefenntartó hadműveletekben, különös tekintettel a magánjogi szerződések alapján történő végrehajtásra” c. doktori (PhD) értekezésében következetesen befogadó ország (BO) és küldő ország (KO) elnevezést használ.
3. **Jároscsák Miklós:** A befogadó nemzeti támogatás előkészítése és végrehajtása érdekében megoldandó feladatok a honvédség logisztikai rendszerében, Doktori (PhD) értekezés, ZMNE, 2001.
4. **Kovács Ferenc:** A NATO Biztonsági Beruházási Program integrálása a magyar nemzetgazdaság, az országos és katonai infrastruktúrára, valamint az államigazgatás rendszerébe, Doktori (PhD) értekezés, ZMNE, 2001.
5. A honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény, Complex CD-Jogtár, Hatályos 2002. szeptember 30.
6. AJP-4.5 Szövetséges Összhaderőnemi BNT doktrína és eljárási módszerek, HM Elektronikai, Logisztikai és Vagyonkezelő Rt. kiadvány, 2001.
7. MC 334/1 A Fogadó Nemzeti Támogatás (HNS) NATO Alap- és Irányelvei (Fordítás), HM Elektronikai Logisztikai és Vagyonkezelő Rt. kiadvány, 2001.
8. A befogadó nemzeti támogatás tervezésének és végrehajtásának védelmi igazgatási feladatai c. konferencián elhangzott előadások bemutatott anyagai. Dr. Patyi S., Takács B., Barabás S., Frigyer L., S. Palmer, Dr. Jároscsák M., HM, 2002. december 11.
9. **Dr. Gazda Pál:** A gazdaságmozgósítás (anyagi és élőerő) allokációs problémái, a védelmi közigazgatás strukturális működési ekvivalenciája (Tanulmány), 1994.